

A/ Δ 9/2015

**Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως
ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
αναφορικά με την χάραξη Εθνικής Στρατηγικής
για την πρόληψη και αντιμετώπιση
της σεξουαλικής εγκληματικότητας**

Λευκωσία, 21 Ιουλίου 2015

*Προϊστάμενος Τομέα: Άριστος Τσιάρτας
Ερευνών Λειτουργός: Κάλια Καμπανελλά*

1. Η διάπραξη σεξουαλικών αδικημάτων δικαιολογημένα επισύρει το ενδιαφέρον της Πολιτείας τα τελευταία χρόνια καθώς απασχολεί αρκετά συχνά την κοινή γνώμη εξ αφορμής, δυστυχώς, διαφόρων περιστατικών που βλέπουν το φως της δημοσιότητας.
2. Μετά τα πρόσφατα περιστατικά που απασχόλησαν τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, τα οποία αναμφισβήτητα απωθούν και σοκάρουν, ενημερώθηκα για την σύσταση ad-hoc Υπουργικής Επιτροπής για την ετοιμασία ενός Σχεδίου Εθνικής Στρατηγικής που θα αφορά **αποκλειστικά** το ζήτημα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης παιδιών.
3. Είναι γεγονός ότι η σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών προκαλεί δικαιολογημένη αγανάκτηση και αποτροπιασμό, αφού είναι έγκλημα αυξημένης απαξίας και πλήττει την πιο ευάλωτη ομάδα της κοινωνίας. Όπως, όμως, έχω τονίσει επανειλημμένα μέσω των σχετικών μου Τοποθετήσεων, τα ζητήματα αυτά θα πρέπει να τύχουν ψύχραιμης και νηφάλιας αντιμετώπισης από τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας. Είναι αναγκαίο να αναζητηθούν και να υιοθετηθούν πολιτικές, μέτρα και δράσεις που θα απαντούν μόνιμα και αποτελεσματικά στη σοβαρότητα αυτής της μορφής εγκληματικότητας σε όλες της τις μορφές.
4. Σε αντίθετη περίπτωση, διακυβεύεται η αποτελεσματικότητα των πρωτοβουλιών αυτών σε βάθος χρόνου και ως εκ τούτου πιθανόν να μην αντιμετωπίζονται οι ευρύτερες συνθήκες που ευνοούν την ανάπτυξη του φαινομένου της σεξουαλικής εγκληματικότητας γενικότερα.
5. Έχω, επίσης, την άποψη ότι η αποτελεσματική διαχείριση κοινωνικών φαινομένων γίνεται πρώτιστα με μέσα κοινωνικής πολιτικής σε όλα τα επίπεδα και ότι οι ποινικές ρυθμίσεις είναι μεν το ύστατο και αναγκαίο καταφύγιο μιας Πολιτείας αλλά δεν αρκούν από μόνες τους για τη συνολική επίλυση ενός ζητήματος.

6. Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω αλλά και τον ανησυχητικά μεγάλο αριθμό όσων καταδικάζονται και εκτίουν ποινές στις Φυλακές για σεξουαλικά αδικήματα, είχα υποβάλει από το 2012 σχετική Τοποθέτηση¹, η οποία διατύπωνε τους βασικούς άξονες για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή συντονισμένης δράσης στα επίπεδα της πρόληψης και της ποινικής, σωφρονιστικής και μετά- σωφρονιστικής μεταχείρισης αναφορικά με όλο το εύρος των σεξουαλικών αδικημάτων.

7. Φοβούμαι ότι η σύσταση μιας Υπουργικής Επιτροπής που αφορά τη χάραξη στρατηγικής αποκλειστικά για την σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών, παρότι αποτυπώνει την εύλογη και κοινή μας αυξημένη ευαισθησία, δεν αρκεί από μόνη της να αντιμετωπίσει την πολυπλοκότητα και συνθετότητα του φαινομένου των σεξουαλικών αδικημάτων συνολικά αλλά και την ευρύτητα των δράσεων που απαιτούνται για ουσιαστική αντιμετώπιση εντός τέτοιου φαινομένου στην ολότητα του.

8. Άλλωστε, τα σεξουαλικά αδικήματα κατά των παιδιών δεν μπορούν να ειδωθούν ως ένα φαινόμενο αποκομμένο από την ευρύτερη διάπραξη σεξουαλικών αδικημάτων στην κοινωνία μας και από τις συνθήκες, στάσεις, αντιλήψεις και συμπεριφορές που τα ευνοούν.

9. Και τούτο επειδή τα σεξουαλικά εγκλήματα, με αυξητικές δυστυχώς τάσεις, χρειάζονται εμπειριστατωμένες έρευνες καθώς και συλλογή και ανάλυση αξιόπιστων στοιχείων για να καταδειχθεί το εύρος και η σοβαρότητα του ζητήματος, αλλά και για να ριχτεί φως στην αλυσίδα των γεγονότων και των παραγόντων που οδηγούν στην σεξουαλική εγκληματικότητα ευρύτερα καθώς και στις επιμέρους μορφές της.

¹ Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με την ποινική, σωφρονιστική και μετά- σωφρονιστική μεταχείριση των σεξουαλικά αδικολαγούντων, Δράση 7/12, 19 Δεκεμβρίου 2012

10. Μόνο έχοντας ως βάση τα πιο πάνω, μπορεί να χαραχθεί μια συνολική πολιτική που θα περιλαμβάνει ανάληψη συγκεκριμένων δράσεων σε όλα τα επίπεδα, ανταποκρινόμενη επαρκώς στην πολυπλοκότητα του φαινομένου.

11. Κατά τον σχεδιασμό μια τέτοιας πολιτικής, θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ότι η πλειοψηφία των αδικημάτων αυτών συμβαίνει εντός του οικείου περιβάλλοντος και από άτομα εμπιστοσύνης, ενώ ο ακριβής αριθμός τους παραμένει άγνωστος επειδή είτε δεν εντοπίζονται και δεν ανιχνεύονται είτε τα θύματα διστάζουν ή φοβούνται να προβούν σε καταγγελίες.

12. Περαιτέρω, δεν θα πρέπει να παραβλέπεται η διάσταση του φύλου στην χάραξη πολιτικών και δράσεων για την αντιμετώπιση των σεξουαλικών αδικημάτων. Αναμφισβήτητα, τα θύματα των σεξουαλικών αδικημάτων είναι, στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων, γυναίκες και νεαρά κορίτσια, ενώ η διάπραξη τέτοιων εγκλημάτων συνδέεται συχνά με τις απόψεις του συγκεκριμένου δράστη έναντι των γυναικών.

13. Επομένως, τα ζητήματα αυτά θα πρέπει να τύχουν προσεχτικής μελέτης και εξειδικευμένης έρευνας, ώστε να ληφθούν υπόψη τόσο τα δεδομένα (προφίλ) του δράστη όσο και οι παράγοντες (φύλο, εθνική καταγωγή, ηλικία, κοινωνική κατάσταση) που αυξάνουν τις πιθανότητες κάποιος να γίνει θύμα σεξουαλικού αδικήματος. Τα στοιχεία αυτά θα συντείνουν σημαντικά στην υιοθέτηση των σωστών μέτρων που θα απευθύνονται στις εξειδικευμένες ανάγκες που προκύπτουν.

14. **Στα πλαίσια αυτά είναι σημαντικό να γίνει κατανοητό ότι η εκπαίδευση περιλαμβανομένης της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης και της ενημέρωσης σε ζητήματα φύλων, η πρόληψη, η έγκαιρη ανίχνευση, η προστασία των θυμάτων και η ποινική, σωφρονιστική και μετα-σωφρονιστική μεταχείριση των**

δραστῶν σε ὄλο το εύρος των σεξουαλικῶν αδικημάτων παραμένουν τα πιο επείγοντα και πρόσφορα πεδία δράσης.

15. Γι' αυτό, αποτελεί πάγια θέση μου ὅτι το εύρος των δράσεων που θα πρέπει η Πολιτεία να αναλάβει προκειμένου να εφαρμοστεί μια ολοκληρωμένη πολιτική αντιμετώπισης, σε κάθε επίπεδο, των αδικημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας είναι εξαιρετικά μεγάλο και για το λόγο αυτό απαιτείται συντονισμένη και πολύ-επίπεδη δράση.

16. Αντίθετα, οποιαδήποτε αποσπασματική προσπάθεια, ακόμη και αν αυτή απευθύνεται στους πλέον ευάλωτους, τα παιδιά, είναι εκ προοιμίου ανεπαρκής μπροστά στις διαστάσεις του συνολικού φαινομένου των σεξουαλικῶν αδικημάτων στην κοινωνία μας.

17. Ως εκ τούτου, επαναλαμβάνω την θέση μου ὅτι απαιτείται άμεσα η χάραξη μιας ολοκληρωμένης πολιτικής μέσω της υιοθέτησης ενός μακροπρόθεσμου Εθνικού Σχεδίου Δράσης που θα αφορά στο σύνολο των σεξουαλικῶν αδικημάτων και θα περιλαμβάνει και εξειδικευμένες δράσεις για τις πιο ευάλωτες ομάδες (παιδιά, γυναίκες).

18. Ένα τέτοιο Σχέδιο Δράσης, που πέραν ὄλων των άλλων θα εξυπηρετεί τις ανάγκες μιας σύγχρονης αντεγκληματικής πολιτικής, θα πρέπει να αυτονομηθεί από άλλα παρεμφερή Σχέδια, (Ισότητας των Φύλων, Πρόληψης της Βίας στην Οικογένεια κ. ά) και να προέλθει από τη συνεργασία και τη συντονισμένη δράση ὄλων των εμπλεκόμενων αρχῶν καθώς και την εμπειρογνωμοσύνη ανεξάρτητων ειδικῶν.

19. Χρειάζεται σφαιρική και συνολική αντιμετώπιση του ζητήματος της σεξουαλικῆς βίας σε ὄλες του τις εκφάνσεις, μορφές και παραμέτρους. Η ανοιχτή και απροκατάληπτη διαπραγματεύση του θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για τη σωστή και σε βάθος κατανόηση του και ακολούθως την αποτελεσματική αντιμετώπιση του, με σκοπό την

εξάλειψη των γενεσιουργών αιτιών ενός τόσο σοβαρού κοινωνικού προβλήματος.

20. Η παρούσα Τοποθέτηση μου υποβάλλεται στους Υπουργούς Δικαιοσύνης & Δημόσιας Τάξης, Υγείας, Παιδείας & Πολιτισμού και Εργασίας, Πρόνοιας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων, οι οποίοι μετέχουν στη νεοσύστατη ad-hoc Υπουργική Επιτροπή καθώς και στο Υπουργικό Συμβούλιο για προβληματισμό και περαιτέρω διάλογο επί των πτυχών που ανέπτυξα.

21. Παραμένω στη διάθεση όλων των εμπλεκόμενων Υπηρεσιών και των ενδιαφερόμενων φορέων για τη διεξαγωγή ενός εποικοδομητικού διαλόγου, με απώτερο στόχο την χάραξη μιας ολοκληρωμένης και πολύ-επίπεδης στρατηγικής για τα ζητήματα που ανακύπτουν.

Ελίζα Σαββίδου

Επίτροπος Διοικήσεως και
Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων